

Wojciech Fliegner

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu

Standaryzacja elektronicznej sprawozdawczości finansowej

***Streszczenie.** Obecnie twórcy i odbiorcy sprawozdawczości finansowej mają do czynienia z wieloma różnymi formatami zapisu sprawozdań finansowych, co zwiększa czasochłonność oraz pracochłonność i tym samym koszty przetwarzania takich danych. Odpowiedzią na to wyzwanie ma być standard XBRL (Extensible Business Reporting Language). W artykule przedstawiono koncepcję XBRL, korzyści dla beneficjentów, stan prac i działania różnych krajowych organizacji zaangażowanych w rozwój i promocję tego standardu.*

***Słowa kluczowe:** sprawozdawczość finansowa, XBRL, taksonomia*

1. Wprowadzenie

Coraz większy stopień globalizacji i wynikająca stąd wzmożona konkurencja wymagają od przedsiębiorstw doskonalenia systemów komunikowania się z otoczeniem. Jednym z narzędzi komunikowania się przedsiębiorstw z zewnętrznymi interesariuszami są sprawozdania finansowe generowane przez rachunkowość. Sprawozdawczość finansowa ma odpowiadać potrzebom informacyjnym licznych odbiorców: inwestorów, analityków finansowych, biur maklerskich, giełd papierów wartościowych, urzędów skarbowych, urzędów statystycznych, banków czy środowisk akademickich. Trwają wciąż prace zmierzające do standaryzacji i harmonizacji zasad rachunkowości w wymiarze międzynarodowym, tak by sprawozdania finansowe były bardziej zrozumiałe i ujednoczone bez względu na kraj ich przygotowywania. Z drugiej strony – istnieje pilna potrzeba ujednoczenia sposobu zapisu i przesyłania danych ze sprawozdań finansowych, aby dostęp, analiza i porównywanie tych danych było łatwiejsze i szybsze. Do niedawna brakowało

jednolitego standardu, który pozwoliłby sprawozdania finansowe zapisywać w postaci elektronicznej, przysyłać i przejmować przez inne aplikacje. W efekcie proces sprawozdawczości cechuje się różnorodnością standardów, zapisu danych oraz narzędzi służących do ich transferu, co zwykle oznacza dodatkowe koszty zarówno dla twórców, jak i dla odbiorców sprawozdań.

Technologie informatyczne (w tym zwłaszcza Internet) wywierają istotny wpływ na proces komunikacji gospodarczej, w związku z czym w dziedzinie szeroko rozumianej sprawozdawczości finansowej pojawiły się rozwiązania określane jako: *web-based reporting*, *internet-based reporting*, *on-line reporting* oraz *real-time reporting*¹.

Badania dotyczące wytycznych oraz standardów regulujących informatyczne aspekty sprawozdawczości finansowej były początkowo związane z odwołaniami do technologii XML². Do najważniejszych raportów z tego obszaru badań można zaliczyć publikacje: Charlesa Hoffmana i Carolyn Strand, Bryana Bergerona oraz Rogera Debreceny'ego i wsp.³

2. Charakterystyka standardu XBRL

Standard XBRL (*eXtensible Business Reporting Language*)⁴ jest rozwiązaniem problemu elektronicznej sprawozdawczości finansowej, w szczególności w aspektach istotnych dla środowiska księgowych. XBRL to oparty na języku XML⁵

¹ Zob. C.E. Davis, C. Clements, W.P. Keuer, *Web-based Reporting: a Vision for the Future*, „Strategic Finance”, September 2003.

² Należy podkreślić, że formaty danych, takie jak PDF, XLS oraz HTML, nie rozwiązują problemu automatycznego przesyłu sprawozdań finansowych, bowiem dane przesyłane w tych formatach trzeba ponownie ręcznie wprowadzić do systemów informatycznych. Dopiero języki oparte na standardzie XML można traktować jako elektroniczne standardy sprawozdawczości, gdyż dane przesyłane w ten sposób mogą automatycznie być konsumowane przez systemy odbiorców.

³ C. Hoffman, C. Strand, *XBRL Essentials*, American Institute of Certified Public Accountants, New York 2001; B. Bergeron, *Essentials of XBRL. Financial Reporting in the 21st Century*, Wiley, New Jersey 2003; R.S. Debreceny, C. Felden, B. Ochocki, M. Piechocki, M. Piechocki, *XBRL for Interactive Data. Engineering the Information Value Chain*, Springer, Heidelberg 2009.

⁴ Historia powstania standardu XBRL sięga roku 1998 oraz pionierskich prac Charlesa Hoffmana w zakresie możliwości wykorzystania języka XML dla potrzeb raportowania finansowego. W sierpniu 1999 r. powołano Komitet Sterujący XBRL, który przekształcił pilotażowy projekt FR-XML (*Financial Reporting XML*) w międzynarodowy standard raportowania biznesowego oraz rozpoczął prace nad pierwszą oficjalną specyfikacją języka.

⁵ Zgodność standardu XBRL z językiem XML została zapewniona poprzez współpracę konsorcjum XBRL International z organizacją World Wide Web Consortium (W3C). Konsorcjum XBRL zrzesza ponad 250 podmiotów, będących liderami branży finansowej oraz IT, a także regulatorów, tj. organizacje ustanawiające standardy rachunkowości, takie jak: Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (International Accounting Standard Committee), Rada ds. Standardów

elektroniczny format wymiany zestandaryzowanych informacji finansowych, najczęściej w postaci sprawozdań finansowych.

Specyfikacja 2.1 języka XBRL⁶ opublikowana w grudniu 2003 r. (wraz z późniejszymi erratami) – bazując na specyfikacji XML jako bardziej ogólnym języku znaczników – szczegółowo charakteryzuje składowe standardu XBRL.

2.1. Merytoryczne aspekty standardu

Zastosowanie standardu XBRL w praktyce oznacza publikowanie informacji w dokumencie elektronicznym z wykorzystaniem tzw. taksonomii, która definiuje strukturę sprawozdania (raportu) finansowego.

Taksonomie XBRL mają postać słowników tematycznych definiujących pojęcia (każdy z nich obejmuje od kilku do kilkunastu tysięcy pojęć), do których odnoszą się raportowane informacje. Informacje źródłowe dotyczące pojęć definiowanych w taksonomiach znajdują się w odpowiednich regulacjach prawnych (ustawie o rachunkowości, Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej, Nowej Umowie Kapitałowej itp.), stąd standard XBRL nie stanowi sam w sobie regulacji prawnych, a jest jedynie ich elektronicznym odzwierciedleniem⁷.

Poza definicją pojęć, taksonomia XBRL charakteryzuje szczegółowo każdy z elementów sprawozdania, określając jego typ (monetarny, procentowy, tekstowy itp.), wymiar czasowy (wartość za okres, na początek lub na koniec okresu sprawozdawczego) oraz charakter księgowy (winien lub ma). Co więcej – taksonomia XBRL pozwala na przypisanie danemu elementowi etykiet w wielu językach, umożliwiając przez to dostęp do danych finansowych użytkownikom różnych narodowości. Dzięki dokładnemu scharakteryzowaniu każdej pozycji sprawozdania finansowego dane przesyłane przy wykorzystaniu taksonomii XBRL mogą być w prosty sposób walidowane, przetwarzane oraz analizowane, co z kolei obniża prawdopodobieństwo wystąpienia błędu, pojawiającego się w przypadku wielokrotnego, ręcznego wprowadzania danych.

Rachunkowości Finansowej (Financial Accounting Standard Board) i organizacje zawodowe zrzeszające audytorów (biegłych rewidentów), np. American Institute of Certified Public Accountants (AICPA).

⁶ www.xbrl.org/Specification/XBRL-RECOMMENDATION-2003-12-31+Corrected-Errata-2005-11-07.htm#_6 [5.10.2012].

⁷ Przykładowo, w taksonomii opartej na ustawie o rachunkowości zdefiniowane zostały takie terminy, jak: aktywa, zysk netto, podczas gdy taksonomia oparta na Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej definiuje pojęcia *goodwill* (ogół niematerialnych składników przedsiębiorstwa, składających się na jego wartość rynkową) czy też *depreciation and amortisation* (amortyzacja).

Jednak sprawozdawczość, a w szczególności sprawozdawczość finansowa, to nie tylko lista zdefiniowanych pozycji. Przykładowo, w bilansie firmy występuje wiele zależności dotyczących prezentacji oraz obliczania danej pozycji, jak też jej nazewnictwa oraz umocowania w regulacjach prawnych. Tak więc w skład taksonomii, poza definicją samych pozycji, wchodzi pięć warstw: prezentacji, obliczeń, definicji, referencji oraz etykiet.

Warstwa prezentacji określa, w jaki sposób zdefiniowane pozycje finansowe powinny zostać umieszczone w sprawozdaniu. Na przykład pozycja zbiorcza bilansu „Aktywa razem” znajduje się pod pozycją „Aktywa trwale”. **Warstwa obliczeń** określa zależność między pozycjami „Aktywa trwale” i „Aktywa bieżące” oraz „Aktywa razem”. Dwie pierwsze pozycje sumują się do pozycji ostatniej. **Warstwa definicji** pozwala na określenie dodatkowych powiązań między poszczególnymi pozycjami, które nie są regulowane przez warstwy prezentacji oraz obliczeń. Ostatnie dwie warstwy, **referencji** oraz **etykiet**, służą do wskazania aktu prawnego, w którym dana pozycja sprawozdania jest zdefiniowana, łącznie z jego numerem i paragrafem, a także do umieszczenia nazwy pozycji sprawozdania finansowego w danym języku w postaci etykiety⁸.

Taksonomie dzielą się na dwa rodzaje: sprawozdawcze (FR – *financial reporting*) oraz księgi głównej (GL – *general ledger*). W grupach roboczych XBRL nieoficjalnie przyjęto, że taksonomie sprawozdawcze koncentrują się na raportach sprawozdawczych (forma dokumentów), natomiast GL na samych danych (bez formatu sprawozdania).

XBRL pozwala na ujęcie w sprawozdaniach pozycji specyficznych dla danej branży, a nawet poszczególnych przedsiębiorstw, poprzez stworzenie odpowiednich rozszerzeń do danej taksonomii bazowej⁹ (zarówno zwiększających, jak i ograniczających zakres sprawozdawczy taksonomii bazowej).

2.2. Technologiczne aspekty standardu

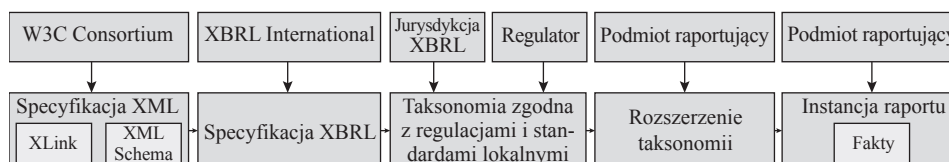
Generowanie sprawozdania finansowego w formacie XBRL odbywa się na podstawie taksonomii XBRL oraz danych finansowych (księgowych) dotyczących okresu obrachunkowego. Dokument XBRL składa się z instancji (*XBRL instance*), czyli zbioru raportowanych informacji (faktów), oraz z taksonomii (*taxonomy*), która jest słownikiem definiującym pojęcia (*concepts*), do których

⁸ Zob. R.S. Debreceny, C. Felden, M. Piechocki, *New Dimensions of Business Reporting and XBRL*, DUV, Wiesbaden 2007.

⁹ Zalicza się do nich takie taksonomie, jak: taksonomia IFRS (jest ona oparta na Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej MSSF i Międzynarodowych Standardach Rachunkowości MSR – zob. C. Hoffman, *Financial Reporting Using XBRL – IFRS and US GAAP Edition*, Lulu Publishing House, Chicago 2005) oraz COREP (jest to taksonomia stworzona dla potrzeb nadzoru bankowego oraz uwzględniająca regulacje zawarte w Nowej Umowie Kapitałowej), a także wiele innych krajowych bądź branżowych taksonomii.

odnoszą się fakty (*facts*) i jednocześnie klasyfikacją¹⁰ (czyli usystematyzowaniem – stąd słowo taksonomia) tych pojęć.

Relacje między specyfikacją XML oraz standardem XBRL w postaci specyfikacji, taksonomii i dokumentu elektronicznego przedstawia rysunek 1.

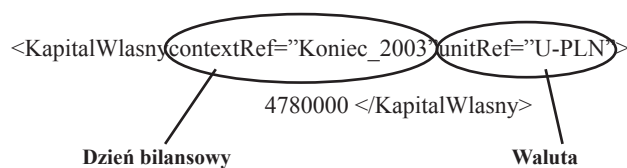

Rys. 1. Powiązanie XML z XBRL i dokumentem elektronicznym

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku standardowych sprawozdań dokument XBRL zawiera podstawowe informacje na temat raportującego podmiotu (nazwa firmy, forma prawna, adres siedziby głównej itp.) oraz wartości finansowe poszczególnych pozycji sprawozdania osadzone w odpowiednim kontekście czasowym, walutowym oraz, jeśli jest to określone w taksonomii, wymiarowym. Jednoznaczne wskazanie źródłowej taksonomii zapewnia jednolitą interpretację faktów tworzących daną instancję, zarówno przez nadawców i odbiorców dokumentów XBRL, jak i przez aplikacje wykorzystywane do eksportowania i importowania tych dokumentów.

Zastosowanie języka XML przy tworzeniu standardu XBRL zmieniło podejście do klasycznego sprawozdania finansowego. Nie jest ono traktowane jako blok tekstu – tak jak w przypadku danych finansowych publikowanych na stronach internetowych bądź w drukowanych dokumentach – lecz każdemu faktowi towarzyszy odpowiedni znacznik (*tag*) wywodzący się z danej taksonomii (zob. rys. 2), co daje możliwość „inteligentnego” rozpoznawania poszczególnych informacji zawartych w dokumencie XBRL.

Rys. 2. Powiązanie XML z XBRL i dokumentem elektronicznym

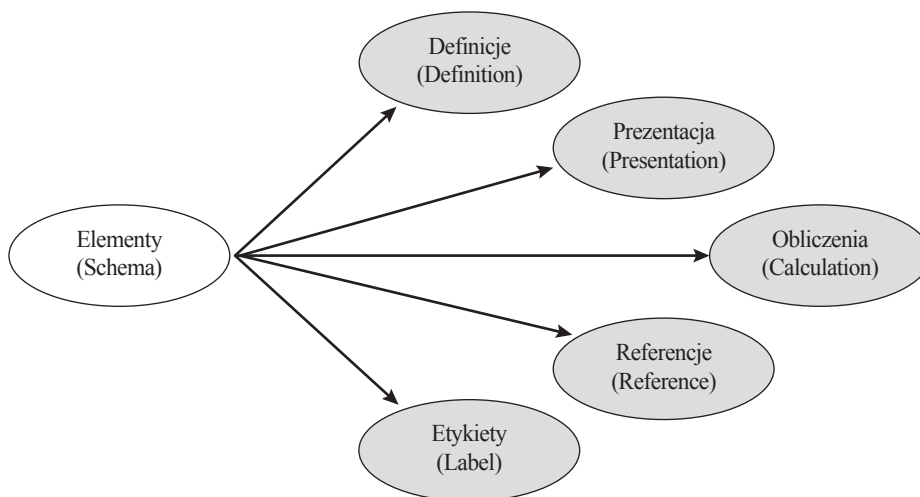
Źródło: opracowanie własne.

¹⁰ Klasyfikacja ta, definiując relacje między pojęciami, określa również reguły kalkulacji wykorzystywane do weryfikacji danych.

Sama tylko obecność znaczników nie gwarantuje realizacji cechy dokumentów XML określanej jako samoopisywalność, o ile znacznikom nie towarzyszy zewnętrzny słownik, który ściśle definiuje ich znaczenie i zależności między nimi. Możliwości tworzenia powiązań w HTML są jednak mocno ograniczone. W sukurs przychodzą tu dwie dodatkowe rekomendacje W3C: XML Linking Language (XLink)¹¹ i XPointer¹². XLink umożliwia definiowanie prostych i złożonych powiązań między pojęciami, mogącymi być zarówno elementami dokumentów XML, jak i zasobami zewnętrznymi. Dzięki temu jedne pojęcia mogą się wywozić i odwoływać do innych. XPointer pozwala wskazać, o który element chodzi, czyli zapewnia składnię potrzebną w XLink do budowania wyrażeń wskazujących konkretny fragment dokumentu XML.

Tak więc wszystkie pojęcia taksonomii znajdują się w schemacie XSD (*XML Schema Definition*)¹³, natomiast do zdefiniowania relacji między pojęciami służą tzw. warstwy powiązań (*linkbases*) związane ze specyfikacją XLink.

Architektura taksonomii została przedstawiona na rysunku 3.

Rys. 3. Architektura taksonomii

Źródło: opracowanie własne.

¹¹ Zob. *XML Linking Language (XLink) Version 1.0*, W3C Recommendation, 2001.

¹² Zob. *XPointer Framework*, W3C Recommendation, 2003.

¹³ Schemat jest najważniejszym składnikiem taksonomii, ponieważ to on określa zawartość i strukturę instancji, czyli tej części dokumentu XBRL, która zawiera konkretne informacje – schemat realizuje to poprzez: a) definiowanie pojęć – i to jest jego główna rola, b) importowanie schematów związanych z taksonomiami wyższego poziomu (w przypadku taksonomii tworzonej na niskim poziomie, np. konkretnej firmy), c) definiowanie odwołań do warstw powiązań (*linkbases*).

Standardowo w taksonomii występują następujące warstwy powiązań:

- Labels Linkbase – zawiera etykiety pojęć, do wykorzystania przy wizualizacji instancji raportu. Umożliwia tworzenie wersji językowych taksonomii.
- Reference Linkbase – pokazuje odwołania do źródeł zewnętrznych, definiujących dane pojęcie, jak np. obowiązujące akty prawne.
- Definition Linkbase – definiuje relacje między pojęciami, takie jak: *general-special* (relacja generalizacji), *essence-alias* (oznaczająca inne ujęcie tego samego pojęcia), *requires-element* (pokazująca, że jeden element wymaga wystąpienia innego).
- Presentation Linkbase – określa, jak pojęcia są zorganizowane, czyli ich hierarchię, kolejność oraz organizację w postaci np. wierszy tabeli. Umożliwia późniejsze formatowanie raportu.
- Calculation Linkbase – definiuje podsumowania i proste wyliczenia poprzez przypisanie do każdego pojęcia wagi +1 (wielkość jest dodawana) lub -1 (odejmowanie) oraz wskazanie pojęcia nadrzędnego, do którego inne w grupie powinny się sumować.

Taksonomia XBRL jest więc rozszerzeniem XML Schema, ponieważ nie ogranicza się tylko do specyfikacji samych atrybutów poszczególnych znaczników i ich możliwych wartości, ale także definiuje relacje między nimi. Umożliwia to automatyczne weryfikowanie nie tylko syntaktycznej postaci dokumentu, ale i jego semantyki, np. poprzez sprawdzenie, czy podsumowania rzeczywiście są uzyskiwane z sumowania poszczególnych składników.

Podstawową składową instancji są fakty. Aby zapewnić ich jednoznaczną interpretację, towarzyszą im dodatkowe informacje, takie jak:

- kontekst – kontekstem jest czas, którego dotyczy raport, informacje o raportującym podmiocie (*context entity*) lub opcjonalnie scenariusz (*scenario*). Dla różnych typów raportów czasem może być konkretny dzień lub przedział czasu. Z kolei scenariusz mówi o tym, z jakiego typu faktami mamy do czynienia (*actual, budget*). Kontekst jest dla faktu identyfikowany poprzez atrybut *contextRef*,
- informacje o używanych jednostkach miar – każda wartość liczbowa musi być wyrażona w jakiejś jednostce. Informacja o jednostce jest obecna w elemencie tworzącym fakt w postaci atrybutu *unitRef*,
- dokładność – wszystkie fakty o wartościach liczbowych muszą mieć także określoną dokładność.

Fakty stanowią płaską strukturę, a ich układ w raporcie jest zdeterminowany przez warstwę powiązań *Presentation*.

Procedura tworzenia sprawozdań finansowych w standardzie XBRL jest zatem zestawem następujących działań:

1. Pozyskanie odpowiedniej taksonomii.
2. Transformacja pojęć ze sprawozdania finansowego na ich odpowiedniki w taksonomii. W przypadku zidentyfikowania w sprawozdaniu wielkości, które nie mają w taksonomii swoich odpowiedników, konieczne będzie rozszerzenie taksonomii.

3. Przypisywanie znaczników do źródeł danych (tagowanie).
4. Generowanie sprawozdania finansowego – tworzenie instancji dokumentu XBRL.

W powyższej procedurze istnieje kilka miejsc, w których możliwe jest uzyskanie wspomaganie komputerowego – lista narzędzi XBRL dostępna jest na stronie <http://xbrl.us/vendors/Pages/default-expand.aspx> i liczy obecnie 30 pozycji. Ponadto coraz więcej aplikacji klasy ERP, które przetwarzają dane finansowe, zaczyna także wspierać XBRL – np. firma SAP oferuje aplikację SAP® BusinessObjects™ XBRL Publishing jako narzędzie do tworzenia i udostępniania sprawozdań w standardzie XBRL.

Istnieją także polskie rozwiązania programistyczne wspierające XBRL. Dla przykładu, firma Rodan Systems jako producent oprogramowania wspierającego zarządzanie informacją, opartego na własnej platformie produktowej OfficeObjects®, oferuje oprogramowanie OfficeObjects®-Forms umożliwiające tworzenie i publikację formularzy elektronicznych oraz inteligentne gromadzenie i zarządzanie danymi z wykorzystaniem standardu XBRL.

3. Komunikacja w łańcuchu raportowania finansowego

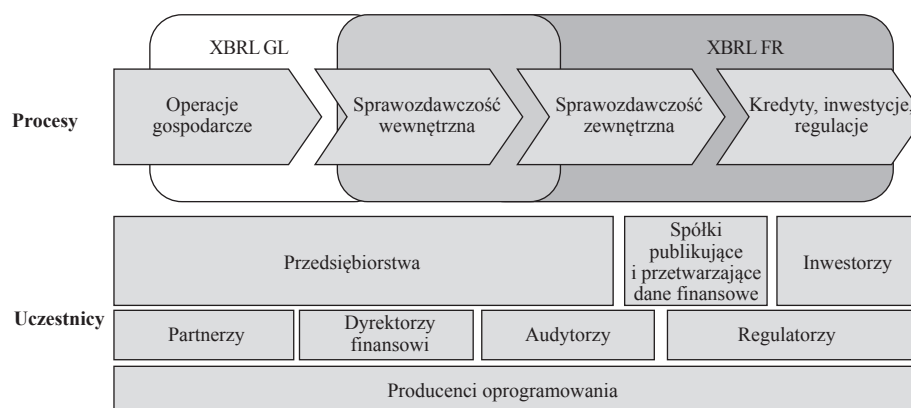
Koncepcja łańcucha sprawozdawczości finansowej¹⁴ powstała jako bliźniacza koncepcja logistycznego łańcucha dostaw.

Łańcuch sprawozdawczości finansowej ma swój początek w momencie otrzymania przez podmiot informacji finansowych (np. faktury dotyczącej zakupu) związanych z prowadzonymi czynnościami gospodarczymi lub samym prowadzeniem tych czynności (przeniesienie materiałów do produkcji, wykonanie usługi i wystawienie faktury itp.). Dane te są gromadzone i przetwarzane w systemach księgowych, stanowiąc podstawy do generowania wewnętrznych i zewnętrznych raportów finansowych. Raporty wewnętrzne sporządzane są na potrzeby wąskiej grupy odbiorców podejmujących kluczowe decyzje w przedsiębiorstwie. W ramach łańcucha sprawozdawczości tworzone są także raporty zewnętrzne, w tym kwartalne i roczne sprawozdania finansowe, przeznaczone dla szerokiej i zróżnicowanej grupy odbiorców, do której należą m.in. instytucje kredytowe oraz instytucje publiczne. Dodatkowo, raportami spółek publicznych, których papiery notowane są na giełdach papierów wartościowych, zainteresowani są także inwestorzy (fundusze inwestycyjne, biura maklerskie, inwestorzy indywidualni) i organy regulujące rynki kapitałowe.

Automatyzacja poszczególnych procesów, w tym przede wszystkim transferu informacji w ramach łańcucha sprawozdawczości, może być wspomagana

¹⁴ Por. B.M. Romney, P.J. Steinbart, *Accounting Information Systems*, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River 2006.

technologiami informatycznymi, w tym także standardem XBRL¹⁵. W pierwszym etapie może zostać zastosowana taksonomia księgi głównej XBRL GL, która pozwala standaryzować takie obszary, jak: zestawienie kont, zapis listy płac, danych magazynowych itp., a więc informacje, które wykorzystywane są później do sporządzania wszelkiego rodzaju sprawozdań. W dalszych etapach powinny być dostępne taksonomie definiujące konkretne obszary sprawozdawczości w ramach taksonomii XBRL FR (rys. 4).

Rys. 4. Schemat łańcucha sprawozdawczości finansowej

Źródło: opracowanie własne.

Istotnymi cechami łańcucha sprawozdawczości finansowej są jego holistyczny aspekt oraz integracja różnych poziomów logicznych (uczestników, procesów, zasobów) dla celów uwzględnienia kompleksowej perspektywy sprawozdawczej.

Wśród uczestników łańcucha sprawozdawczości finansowej wyróżnić można następujące ich grupy:

- jednostki gospodarcze generujące dane oraz ich partnerów,
- zarząd, księgowych i audytorów,
- jednostki gromadzące i publikujące dane finansowe,
- inwestorów,
- instytucje rządowe i regulatorów,
- banki centralne,
- dostawców oprogramowania księgowego i finansowego.

¹⁵ Por. N. Hannon, *Why Should Management Accountants Care about XBRL?*, „Strategic Finance”, July 2004, s. 55-56 oraz A. Nut, M. Strauß, *eXtensible Business Reporting Language (XBRL). Konzept und praktischer Einsatz*, „Wirtschaftsinformatik” 2002, nr 44, s. 447-457.

Wszystkie wymienione wyżej jednostki biorą w różnym stopniu udział w różnorodnych procesach tworzenia, gromadzenia, analizy, przetwarzania i publikacji danych finansowych, a w szczególności danych sprawozdawczych.

Procesy generujące i przetwarzające dane sprawozdawcze można podzielić na (zob. rys. 4):

- operacje biznesowe,
- wewnętrzną sprawozdawczość finansową,
- zewnętrzną sprawozdawczość finansową,
- regulacje oraz polityki sprawozdawczości,
- regulacje związane z pozyskiwaniem źródeł kapitału oraz informowaniem inwestorów o wynikach gospodarczych jednostek.

Dzięki wykorzystaniu XBRL w łańcuchu sprawozdawczości finansowej można taniej, lepiej i szybciej zrealizować wszystkie etapy związane z przygotowaniem, rozpowszechnianiem i wykorzystywaniem sprawozdań finansowych¹⁶. W przekroju stron zaangażowanych w tym procesie oznaczać to może – przy spełnieniu określonych warunków – następujące korzyści:

- a) dla producentów sprawozdań finansowych:
 - obniżkę kosztów przygotowania i publikowania informacji – zastosowanie standardu XBRL wiąże się z realizacją zasady: „publikuj raz, wykorzystuj wiele razy”,
 - przyspieszenie i wzrost efektywności procesów decyzyjnych,
 - dostarczanie informacji w czasie rzeczywistym wszystkim użytkownikom sprawozdań finansowych,
 - zautomatyzowanie, a tym samym przyspieszenie procesu przekształcania informacji tworzonych w systemie rachunkowości w końcowy produkt tego systemu, którym jest zestaw sprawozdań finansowych,
 - poprawę systemu informacji i kontroli wewnętrznej, wykorzystywanej w procesach zarządzania jednostką gospodarczą;
- b) stronom wykorzystującym sprawozdania finansowe XBRL umożliwia:
 - zwiększenie dostępu do informacji finansowych oraz obniżenie kosztów ich pozyskania,
 - możliwość konsolidowania informacji pochodzących z różnych źródeł i systemów bez dodatkowych działań związanych z ich pozyskaniem,
 - minimalizację wystąpienia błędu człowieka,
 - wzrost tempa wykorzystania informacji, a zatem przyspieszenie podejmowania decyzji, które mogą być z tym związane;
- c) dla pozostałych zainteresowanych dane finansowe stają się:
 - bardziej dostępne i łatwiejsze do wykorzystania,
 - szybsze do przetransferowania,
 - bardziej wiarygodne w przypadku powiązania ich z podpisem elektronicznym.

¹⁶ Szerzej na temat korzyści wynikających z zastosowania XBRL w: B.L. McGuire, S.J. Okesson, L.A. Watson, *Second – Wave Benefits of XBRL*, „Strategic Finance”, December 2006.

Prace dotyczące przyszłego kształtu sprawozdawczości finansowej powinny koncentrować się na dwóch głównych problemach – rozwoju standardu XBRL oraz opracowaniu zestawu globalnych standardów rachunkowości, które zostałyby powszechnie zaakceptowane jako podstawa do tworzenia informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych przedsiębiorstw, niezależnie od miejsca prowadzonej działalności gospodarczej.

4. Wdrożenia standardu XBRL w Polsce

W 2006 r. powstało Stowarzyszenie XBRL Polska jako organizacja odpowiedzialna za działania związane z promowaniem oraz rozwijaniem standardu XBRL, w tym związane z tworzeniem taksonomii zgodnej z polską ustawą o rachunkowości. Współpracuje ono z takimi instytucjami, jak: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Krajowa Izba Biegłych Rewidentów, Narodowy Bank Polski, Ministerstwo Finansów oraz Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych. Wspierają je również lub są członkami firmy audytorskie, takie jak: HLB, PwC oraz KPMG, a także producenci oprogramowania: BSB, Computerland, SAP, SAS Institute, Rodan. Na początku 2007 r. do Stowarzyszenia XBRL Polska zdecydowała się przystąpić Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie.

Wdrażane obecnie zastosowanie standardu XBRL do gromadzenia danych w „Monitorze Polskim B”¹⁷ powinno również usprawnić udostępnianie danych sprawozdawczych polskich podmiotów gospodarczych.

Istotnym krokiem we wdrażaniu standardu XBRL w sektorze bankowym była realizacja projektu COREP (*COmmon REPorting*), związana z zapisami Nowej Umowy Kapitałowej dotyczącej raportowania informacji od banków komercyjnych do banków centralnych w UE. Z końcem października 2007 r. banki rozpoczęły przekazywanie swoich sprawozdań w standardzie XBRL. Zakres informacyjny tych sprawozdań przygotowany został przez Narodowy Bank Polski¹⁸ na podstawie pakietów (taksonomii) FINREP¹⁹ i COREP zdefiniowanych przez CEBS (Committee of European Banking Supervisors – Komitet Europejskich Nadzorców Bankowych).

Ponieważ w rozwój XBRL w Polsce angażują się najważniejsze instytucje i regulatorzy zajmujący się wieloma obszarami sprawozdawczości, a także

¹⁷ Na początku lipca 2010 r. Centrum Obsługi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów ogłosiło, iż została wybrana oferta na zakup systemu przesyłania sprawozdań finansowych drogą elektroniczną (zgodnie ze standardem XBRL) do „Monitora Polskiego B”.

¹⁸ W części analitycznej systemu zaimplementowane zostały rozwiązania analityczne *Business Intelligence* przy wykorzystaniu narzędzi *Business Objects*.

¹⁹ Taksonomia FINREP została rozszerzona przez Narodowy Bank Polski w celu umożliwienia polskiemu sektorowi bankowemu raportowania zakresu informacyjnego wymaganego przez NBP.

liderzy branż finansowej oraz IT, można oczekiwać ujednoczenia sprawozdawczości elektronicznej, co przyczyni się do obniżenia kosztów i optymalizacji procesu raportowania.

5. Podsumowanie

Zakres funkcjonalny standardu XBRL we wczesnej fazie jego tworzenia zamierzano ograniczyć tylko do potrzeb sprawozdawczości finansowej (stąd jego ówczesna nazwa: XFRML – *eXtensible Financial Reporting Markup Language*). Zakres ten został następnie rozszerzony (stąd jego obecna nazwa: *eXtensible Business Reporting Language*), aby umożliwić automatyzację procesu sprawozdawczego, eliminując przy tym konieczność manualnego i wielokrotnego wprowadzania danych na różnych etapach sprawozdawczości gospodarczej. Poza raportami finansowymi, takimi jak bilanse, rachunki zysków i strat czy rachunki przepływów, standard XBRL może służyć do standaryzacji zeznań podatkowych, raportów przesyłanych do GUS, raportów giełdowych, sprawozdań banków przesyłanych do organów nadzoru bankowego i wielu innych raportów. Co więcej, koncepcja *Enhanced Business Reporting*²⁰ ukazuje zastosowanie języka XBRL nie tylko do standaryzacji i przesyłu danych o charakterze ilościowym, ale także danych o charakterze jakościowym, które zajmują coraz istotniejsze miejsce w procesie podejmowania decyzji.

Nie bez znaczenia dla promocji standardu XBRL jest fakt, że jest to standard otwarty oraz wolny od opłat licencyjnych. Niewykluczone zresztą, że Komisja Papierów Wartościowych i Giełd wyda regulację wymuszającą stopniowe przejście na standard XBRL dla wszystkich firm raportujących, podobnie jak to uczynił jej amerykański odpowiednik, czyli SEC (Security and Exchange Commission), który zdecydował, że do 2011 r. wszystkie firmy swoje obowiązkowe raporty finansowe będą musiały przygotowywać przy użyciu i w formie XBRL.

Zastosowanie XBRL w łańcuchu sprawozdawczości finansowej, czyli zaakceptowanie i zaadaptowanie tego rozwiązania przez wszystkich uczestników rynku globalnego, wprowadziłoby istotne zmiany w układzie: podmioty sporządzające sprawozdania finansowe (podaż informacji) – użytkownicy sprawozdań finansowych (popyt na informacje). Wynikałyby one przede wszystkim ze zwiększenia przejrzystości informacyjnej podmiotów gospodarczych oraz możliwości analizowania informacji finansowych poprzez porównywanie ich z podstawą odniesienia w skali branży, konkurentów na rynkach krajowych, regionalnych czy też globalnych, rozpatrywanych jednocześnie w różnych układach podmiotowo-przedmiotowo-przestrzenno-czasowych, bez konieczności korzystania z różnych

²⁰ Por. www.ebr360.com [5.10.2012].

dotatkowych źródeł. To z kolei dawałoby możliwość wywierania przez inwestorów i inne zainteresowane strony odpowiednio silnego nacisku na poprawę jakości informacji prezentowanych przez zarządy firm w sprawozdaniach finansowych i innych raportach przez nie przygotowywanych.

Literatura

- Bergeron B., *Essentials of XBRL – Financial Reporting in the 21st Century*, Wiley, New Jersey 2003.
- Davis C.E., Clements C., Keuer W.P., *Web-based Reporting: a Vision for the Future*, „Strategic Finance”, September 2003.
- Debreceny R.S., Felden C., Ochocki B., Piechocki M., Piechocki M., *XBRL for Interactive Data. Engineering the Information Value Chain*, Springer, Heidelberg 2009.
- Debreceny R.S., Felden C., Piechocki M., *New Dimensions of Business Reporting and XBRL*, DUV, Wiesbaden 2007.
- Hannon N., *Why Should Management Accountants Care about XBRL?*, „Strategic Finance”, July 2004.
- Hoffman C., *Financial Reporting Using XBRL – IFRS and US GAAP Edition*, Lulu Publishing House, Chicago 2005.
- Hoffman C., Strand C., *XBRL Essentials*, American Institute of Certified Public Accountants, New York 2001.
- McGuire B.L., Okesson S.J., Watson L.A., *Second – Wave Benefits of XBRL*, „Strategic Finance”, December 2006.
- Nut A., Strauß M., *eXtensible Business Reporting Language (XBRL) – Konzept und praktischer Einsatz*, „Wirtschaftsinformatik” 2002, nr 44, s. 447-457.
- Romney B.M., Steinbart P.J., *Accounting Information Systems*, Pearson Prentice Hall, Upper Sadle River 2006.
- XML Linking Language (XLink) Version 1.0*, W3C Recommendation, 2001.
- XPointer Framework*, W3C Recommendation, 2003.